

ԼՐԱԳԻՐ ԵՅՅԱՅԻՆ ՓԱՂԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻԹՅՈՒՆ

ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Պարտականության համար տարեկան 5 ֆր. և կամ 2 րբլ. ևս. թղթերով. Առիշ ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած է, տարեկան բաժնորդագրին է 20 ֆր., վեցամսեայն 10 ֆրանգ և եռամսեայն 5 ֆրանգ:

Բաժնեգրները կանխիկ կը վճարուին և Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ լրագիրը զրկելու փոստի ծախքը:

Համակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Ե ՏԱՐԻ ԹԻԻ 42

1892 ՅՈՒՆՎԱՐ 9

1891 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 28 (Հ.Տ.)

ՇԱՐՈՒ

Կը հրատարակուի Ղ. և Ն. Թ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրներն: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԵՆՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒՆԻՍԻՏԵՏ

ՆԱԽԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Քաղաքացիական կանոնադրեց

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» նպատակն է աշխատել վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պետքերին համեմատ: Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատութենէ ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարստահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ: Կաշխատի ներքին ոյժ գույացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիտնական կանէ որոց որ պէտք է և նկատագրէ ու բարոյապէս կը քաշալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին Հայրենիքի ազատութեան գործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր՝ որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իւրեւ լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ Հայերի գրութեան վրայ և կը ծառայէ Հայրենասիրական եռանդը արծարծելու Հայերին մէջ: (*)

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուղղութիւնը պէտք է գրման հետեւեալ հասցէին:

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

(*) «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» կը նպատէ Արմենիա լրագրի հրատարակմանը:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Փարիզէն. — Կարողիկոսական խնդրի առթով. — Կովկասեան լուրեր. — Արմենիաի նորապատուութիւններ. — Խորհրդարաններ. — Ֆրանքո-պոլիսի միջադէպը. — Կ. Պոլսի անցիկական դեպքեր. — Սոսիալիզմ. — Ֆրանսական Ելմտացոյց. — Արտասանման լուրեր. — Սրան լիի մասին. — Մարտեան խնդիրը. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Հայ Գիրքեր):

ՆԱՄԱԿ ՓԱՐԻԶԷՆ

6 յունվար 1892

Վերջապէս Նորին ամենակարող Վեհափառութիւն Սուլթան Համիտ յաջողեցաւ գտնել Բարիզու Հայերէ մի անձ, մնայուն յաջորդ կարգելու համար այն թիւրք և հայ պէյերուն որ ասկէ յառաջ զրկած էր Գաղիոյ լրագրաց, և քաղաքիս հայ հայրենասիրաց ընթացից վրայ մտանց հըսկելու պաշտօնով:

Յիշեալներու արժանաւոր յաջորդ այս հայազգի Պէյը՝ որ գեռ նոր հաստատուած է ի Բարիզ, իրեն յատուկ եղող ճիշդութեամբ, պահ մը ազդատէր ձեւանալով և գաղթականութեան ամեն աստիճանի անդամաց ինքզինքը բարեկամ ձեւացնելով, յաջողեցաւ անոնց հետ յարաբերութիւն հաստատել. և միւս կողմանէ ալ

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ-ՔԻՒՐԴԵՐ

(Իրական պատմութիւնից)

(Շար. 41րդ քառեց)

Այսպէս էր մտածում փաշան, պապիրոսը բերնի և ձեռքով մի անկիւնից դէպի միւսը:

— Այն, եթէ իմանայի թէ ո՞վ էր դըրանց դրողը... գոչեց նա բարձրաձայն:

— Այն գիտեմ, փաշա էֆէնդի, լըսեց մի ձայն նրա ետեւից:

Փաշան ետ դարձաւ, պատի մօտ կանգնել էր կարապետ էֆէնդին, մի թղթի կտոր ձեռքին:

— Դու գիտես, գոչեց փաշան հրաբորբոք աչքերով. ո՞վ է, ասա՛ ինձ, որ այս րոպէիս կախիլ տամ նրան:

Կարապետը լուրջեամբ նրան պարզեց ձեռքի թուղթը:

— Ի՞նչ է այս, հարցրեց փաշան զարմանալով:

— Պօղոս կարաբաշի մի նամակն է, հօրս գրած:

— Սա ձեր լեզուով է գրած... ապա,

ամեն ջանք և ամեն ճիգ ի գործ կը դնէ համոզելու համար քաղաքիս հայ մատրան Հոգաբարձութեան անդամներն, որ իրեն ընկերանալով, յանուն գաղթականութեան դիմում մ'ընեն, քաղաքիս օսմանեան դեպքան Կատարաշայի մօտ և նորա միջոցաւ հայրախնամ Սուլթանին մատուցանեն հընազանդական մի աղերսագիր:

Սոյն աղերսագրով պիտի հայցեն Նորին Վեհափառութեան հայրագութեան հրոգումութիւնը վասն այն անկայել ընթացից որոնց հետեւեցան մինչ այժմ՝ Բարիզաբնակ Հայեր և որոնցմով մեծ վիշտ պատճառեցին Նորին ամենակարողութեան: Այս առթիւ պիտի խոստանան նաեւ յետ այսորիկ երբեք չը գտնուիլ նոյնանման ընթացից մէջ, չվշտացնելու համար իրենց սիրելի Վեհապետին սիրտը:

Բարեբախտաբար՝ Խորէն Պատրիարքի այս նոր հետեւողը չի պիտի կարենայ իրագործել իր այս փափազը, վասն զի մատրանս Հոգաբարձութեան անդամք, որք ճշմարիտ ազգասէրներ են և իրենց ազգը օսմանեան պատուանշաններէն շատ և շատ բարձր կը դասեն, հետեւիլ չեն ուզեր իրենց առաջնորդել յաւակնող այդ հայազգի Պէյին և երբեք չի պիտի զիջանին այսպիսի գծով ընթացքի մը

ասա ինձ, ի՞նչ կայ գրած այստեղ:

— Այն ձեզ կը կարդամ, ասաց Կարապետը և նամակի վրայ նայելով ու հայերէնը տաճիկերէնի փոխելով կարդաց հետեւեալը:

«Տէրութիւն»

«Փաշան կամենում է ձեր գիւղում մի արքունի ամբար հաստատել. ես խոստով գիւղումն էի, երբ այն լուրը հասաւ ինձ, որ փաշան, չը նայելով քանիցս արած իմ պահանջմանն որ ձեր գիւղում չը հաստատուի այդ ամբարը, այլ մի թուրքի գիւղում, նա այսօր, գուցէ մի ժամ յետոյ, ձեր գիւղն է գալիս ձեզից համաձայնութիւն առնելու այդ մասին:

«Տէրութիւն, առանց իմ ատելուն էլ դու կարող ես գուշակել, որ եթէ այդ ամբարը հաստատուի, բոլոր կատաղի ցեղերից կազմուած զօրքերը ձեր գիւղը կը լցունեն, ձեր ունեցածը ոտքի տակ կուտան, ձեր կանանց կանապատներն, ձեզ կաշէհան կանեն և գիւղի փոշին միայն կը թողնեն: Եթէ դու միւսուրի մի կաթիլ մնացել է ձեր երեսի վրայ, եթէ դու սողուններ չէք դարձել, հրամայում եմ քեզ, մտի՛ր ժողովուրդի մէջ, միարանութիւն կազմիր և գիւղացիք փաշային. Կատու ձու, ազգի և իմ անձնքը քո զըլ»

մէջ գտնուելու, գիտնալով որ Բարիզի Հայերը երբեք չեն զղջացած իրենց այժմու հայրենասիրական ընթացքը բռնած ըլլալուն և յետ այսորիկ եւս երբեք չի պիտի ընկրկին ընթանալէ նոյն ուղղութեամբ:

Այս առթիւ աղաքսիրական պարտականութիւն կը համարիմ ինձ, ձեր ազգագուտ լրագրոյ միջոցաւ, զգուշացնել մեր Բարիզաբնակ հայրենասէրներն որ չլլանան սիրամարգի կեղծ փետուրներով զարդարեալ ազաւէն և նորա ճիշդութեան ձեւերէն խաբւելով, չլլանան նորա լարած և լարելիք ծուղակներն:

Խորհրդով... Խմբագիր, հաճեցէք երկտողիս անկիւն մը շնորհիլ Ձեր հայրենասիրական թերթին մէջ, որոյ մասին կանխաւ կը յայտնեմ իմ անկեղծ շնորհակալութիւնք:

ՊԱՆԴԱՌՈՒՆԵԱՆՑ

Ամերիկեան մամուլի պատուաւոր աշխատակիցներէ մի Հայ՝ որ կրնաւ ձի երթնել Արմենիաի ալ յօդուածներ զրկել հայերէն լեզուով, որկաւ և մեզ հետեւեալը հրատարակուեալն հաւաք:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՍԿԱՆ ԽՆԴԻՐԻՆ ԱՌԹՈՎ

Նիւ Եօք, 18 դեկտ. 1891

Շատոնց է որ Արմենիաի ընթերցողները կը թափուի, եթէ այդ չանես...

ՊՕԼՈՍ Վրդայ

— Ա՛... գոռաց փաշան չրթուեցնելով կծեղով. Պօղոս կարաբաշն է ուրեմն. շատ լաւ, ես այժմ գիտեմ թէ ի՞նչ պիտի անել. որտեղից ձեռք ձգեցիր այդ նամակը:

Կարապետ էֆէնդին լրութեամբ ժողովուրդէն:

— Փաշա էֆէնդի, ասաց նա պարծանքով, եթէ տեղութիւնը կամենում է որ մենք միշտ հնազանդ մնանք, մեծ խեղճ կանի, եթէ մեր մէջից ընտրի մեր ոստիկանները. ես քաղաքում ունեմ իմ թղթակիցը, նա էլ ունի իր լրտեսը և Տէր Գալուստից Սուրբաս աղային անցնելով այն լուրը, որ այսօր Պօղոս կարաբաշը առաջնորդարան է եկել և շտապով մի նամակ գրել, Սուրբաս աղայից էլ ինձ լուր եկաւ: Այս խելոյն գուշակեցի բանը ինչու մէջ. հօրս գրքերի մէջ նայեցի և այս նամակը գտայ...:

— Այրի՛ս, Կարապետ էֆէնդի, նրա ուսը ծեծեց փաշան. իմ պարտքս լինի մի նշան բերել տալ քեզ համար... Իսկ այժմ, թարգմանի՛ր տաճիկերէն այդ նամակը և բնագրի հետ բեր քաղաք... իմ այստեղ մնալու էլ աւելորդ է... հրամա-

ցողքը ճանճրացուցած չեմ գրու-
թեամբս . բայց արդի անակնկալ պա-
րագայներն զիս կը պարտաւորեն ըզ-
բաղմանցս մէջէն մի քանի վայրկեան
գործադրել գրիս ձեռք առնել յօգուտ
ազգայնոցս :

Կաթնոլիկոսական ընտրութիւնը
ազգը միշտ զբաղեցուցած է . այլ հի-
մալուան ընտրութեան ինդիքը եւս
տուռել ծանր և խրթին կերպարանք
ունենալուն՝ աւելի հետաքրքրական է
քան զայս :

Էջմիածնայ աթոռը Ռուսիոյ երկ-
րին մէջ գտնուելով՝ հարկաւ նորա իշ-
խանութեան ներքեւ է . ըսել է որ
ընտրութեան որոշումը Չարին և ուս
վարչութեան հաւանութենէն կախում
ունի : Արդ մեզ կը պատկանի ուրեմն
Ռուսիոյ կազմուածքը , գրութիւնը ,
քաղաքականութիւնը և արդի վիճակը
քաջ ի մտ առնել : Ասոնք ուսումնա-
սիրելը անհրաժեշտ պարտք մըն է որ-
պէսզի յանդէստ մեզանչելով՝ Չարին
գովաճախութեան տեղի չտանք ի գուր
կամ թէ նախարարաց հակառակու-
թիւնը մեր վրայ չհրաւիրենք յանո-
գուտս : Այս տեսակ ուսմունքը և վար-
մունքը կը գոյացունէ դիւանագիտու-
թիւնը որ եւրոպական բառով կը
կոչվի տիքլոմաի և կուսուցանէ ի
հարկին խորամանկութեամբ վարվիլ .
այսինքն՝ ըստ տաճկական առածին
«Շէյթան ըլա դարտաշ օլմադ» քէօր-
րիշիւ կէչինճէ :

Երգ՝ ամենուս ծանօթ է որ Ռու-
սիոյ պետութիւնը բացարձակ տիրա-
պետական իշխանութիւն մըն է . ունի
լայնատարած երկիր և հարկը միլիոն-
նէն աւելի ժողովուրդ՝ որոյ մեծ մասը
Սլեբով ցեղէն է : Թէ՛ այս ընդարձակ
երկիր և թէ՛ այն բազմաթիւ ժողո-
վուրդ մէկ անձի գաւառութենէ կը
կառավարի և նորա կամքէն կախեալ
է , այն է ինքնակալն : Ըստ նահապե-
տական գրութեան այս ինքնակալը
ժողովուրդը իւր ընտանիք և նորա
անդամներն իւր գաւառները համարե-
լով՝ հարկուս կը ջանայ հայրական

ինամեք նոցա բարօրութիւնը ուսում-
նասիրել և ի գործ դնել . բայց մահ-
կանացուի մը տրուած չէ որ ասանկ
հսկայ գործ մը նա կատարելագործէ .
ուստի կը պարտաւորի պետութեան
զանազան ճիւղերուն մէջ մասնաւոր
քարտուղարներ ունենալ որոնք նա-
խարարը կանուանին . սոքա միատեղ
գալով Պետական խորհուրդ մ'ալ կը
կազմեն որ կանուանի «Սուրբ Սինոդ» :
Այդ Սինոդը խորհրդակցութեամբ
կը ջանայ երկիրը կանոնաւոր կերպիւ
կառավարել . այլ ի գուր : Երկիրը 30
գաւառաց բաժնուած է և այս գաւառ-
ները ունին զատ զատ կառավարիչներ,
որոնք հարկաւ ունին իրենց ստորին
պաշտօնակներ որոց թիւը առնուաբ-
հաշուելով 30 հազարի կը հասնի : Ա-
հա ասոնք են և ոչ ինքնակալը կամ
Ս. Սինոդը որ երկրին կը տիրապե-
տեն , քանզի բացարձակ իշխանու-
թեան գրութեամբ՝ պաշտօնատեսար-
մեծէն մինչ ստորինը, ինքնակալը ներ-
կայացնելուն ամեն մէկը ինքնին ինք-
նակալութիւն կը վարէ . ըսել է որ
ըստ երկիրը խել մը ինքնակալներով
լեցուած է :

Մարդկային մարութեանց մէջ փա-
ռասիրութիւնը սաստիկ կիրք մըն է
եղած , և սորա հետեւանք՝ ազահու-
թիւնը , վասն զի N'est-on que grand
on veut être riche , կըսէ գաղղիերէն
առածը : Ռուսի նոքա որ բացարձակ
իշխանութեան կը փախարին , պաշ-
տօնի վրայ անցնելուն պէս չեն վարա-
նիր ըմբռնելու թէ պաշտօնավարու-
թիւնը գրամական արժէք ունի և հե-
տեւարար կ'սկսին արտօնութիւնին
ի գործ դնել ու ժողովուրդը չարաչար
նեղել :

Ժողովրդին գոհակ մասը կը կար-
ծէ թէ ասոնք ինքնակալին կամքն է
որ կը կատարեն և ինքնակալն ալ Սու-
տուծոյ փոխանորդը համարենուն հա-
մար՝ նորա հրամանաց ղէմ գնելը
մահացու մեղք սեպելով , բոլոր բըռ-
նարարութիւնը անմասն կը կրեն .
բայց նոյնպէս չէ խելամուտ և լուսա-

ւորեալ դասն . սոքա մարդկութեան
իրաւունքը ճանչելով և օրինաւորը ա-
պօրինաւորէն խտրելու կարող լինե-
լով կը բողբեն և ղէմ կը գնեն , բայց
ի գուր . ինչու որ սոցա բողբ ոչ թէ
միայն չհասնիր երբէք ինքնակալին
կամ Ս. Սինոդին ախանջը , այլ գոգո-
հութիւն յայտնող անձինք կը ձերբա-
կալուին իւրապատմաբ և խռովարարք
և կաքորուին ի Սիպերիա առանց
քննութեան և դատի :

Վարչութեան այս բռնաբարու-
թիւնը հարկաւ պատճառ եղած է մեծ
խռովութիւն յարուցանելու երկրին
մէջ և ստիպած է աքսորելոց ազգա-
կանքը վրէժինգրութեան ելնել , մին-
չեւ անգամ ինքնակալին կեանքին ըս-
պառնալով . ոչ թէ՛ ոխակալութեան
ողովով՝ այլ ահ ու սարսափ յարուցա-
նելով պարտաւորեն ինքնակալը քրն-
նութեան ելնելու և արգարութիւն
հաստատելու :

Բայց նոյն խի այս գաղափարն ան-
գամ դանդաղաց ղէմ եղած է քան
արգիւնաւոր եղած , ինչու որ պաշտօ-
նավարք ինքզինքնին ինքնակալին
պաշտպան կացուցանելով խռովութիւն-
նին և բարբարոս վարմունքնին ար-
դարացուցած են , և զիմադրողները
ատելի ըրած են Նորին վեհափառու-
թեան աչաց և այս կերպիւ յաջողած
են ժողովրդին ձայնը խեղդելու և ի-
րենց բռնաբարութիւնը չարունակե-
լու :

Յաջողութիւնը քաջալերութիւն կը
բերէ : Այսպէս քաջալերվելով՝ բան-
ասրիւք այն ատիճան վարեցին ի-
րենց անիրաւութիւնը , մինչեւ ան-
գամ համարձակեցան Նորին վեհա-
փառութեան քթին ներքեւ անիճիւր
կերպիւ գործել : Այլ բարբարոս-
գաբար օր մը զիպտածով եղած ա-
նիրաւութեանց մին Սղէքսանդր Բին
ախանջը համեմելով և քննութեան ե-
նելով , բանին էութեանը տեղեկացաւ .
խիղիւր զօրապետ կուրքօ , որ Բիթ-
րապուրկի կառավարիչն էր և նորա ար-
բանեակ զօրապետ Տրէշթայն , որ
ընդհանուր ոստիկանապետ էր , պաշ-
տօնանկ ըրաւ և բոլոր երկիրը քաղա-
քական վարչութեան հանելով զինուո-
րական կառավարութեան ներքեւ դը-
րաւ և յանձնեց զայն զօրապետ Լոսիւ
Մէլիքովի : Այս փոփոխութիւնը հար-
կաւ հաճելի չլուծեցաւ պաշտօնակա-
րաց . քանզի Մէլիքով՝ զինուորական
վարժութեամբ , որ խիստ կարգապա-
հութիւն կը պահանջէ , սկսեց իրենց
հետ խիստ վարվիլ և մանրամասն տե-
ղեկութիւններ խնդրել : Սովա Մէ-
լիքով եղաւ ատելի անձ մը , մինչեւ ան-
գամ շարժելով մէկը ելաւ զինքը ըս-
պաննելու : Մէլիքով՝ նկատելով որ
երկրին բարեկարգութիւնը մի միայն
Սահմանադրութեամբ կրնայ հաստա-
տուիլ և ինքնակալին կեանքն փոր-
ձանքէ ազատել , քանզի Նորին վե-
հափառութիւնը ամեն չարեաց պա-
տասխանատու բանվելով՝ ատելի էակ
մը դարձած էր , նստաւ ծրագիր մը
պատրաստել և օր մը անիճիւր կեր-
պիւ Սղէքսանդր Բին ներկայացուց :
Նորին վեհափառութիւնը օր մեծ հա-
մարում ունէր Մէլիքովի վրայ և վըռ-

տահութիւն նորա մտերմութեան , ծը-
րադիրը առաւ ուսումնասիրելու : Նու-
րա վերայ երկար տառն խորհելէն
վերջ , քաջ համոզուելով յայտնեց
Մէլիքովին իւր հաճութիւնը և խոստա-
ցաւ զնոյն ստորագրել մարտի 14ին
1881ին , որ սակայն երբէք տեղի չու-
նեցաւ : Սորա լուրը երբ պաշտօնա-
վարաց ախանջը հասաւ , հարկաւ պա-
լատը գտնվող նոցա արբանեակներուն
միջոցաւ , անանկ բողբեցան որ ա'լ
ինչ ընելին չգիտցան նորա առջեւ
առնելու համար . բայց բանին էութե-
թիւնը սա է թէ ստորագրութեան
համար որոշուած օրէն օր մը առաջ
խեղճ Սղէքսանդր Բ երկիրը ելաւ
տիմամիթի միջոցաւ և այս եղեւնա-
գործութիւնը խիղիւր գոգոհաց որ
նախատանք Նիկիիսք անուանված
են , ուր բեռցըվեցաւ :

(Շարունակելի)

Հ. Տ.

ԿՈՎԵՍՏԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պաթմալէն հետեւեալը կը գրեն
Միլակին . «Ռուսաց թղթագրամի
(բուրլի) կոտրելով՝ նաւթի գործարա-
նատէրները սկսեցին իրենց գործեր
աւելի ընդարձակել . հայ-գրամատէր
Մանթաշեան , իր արտահանութեան
չափը հասցրել է այն աստիճանի որ ,
չափազանցութիւն չլինի եթէ ասեմ ,
որ նա գուցէ չուտով մինակ մըցի Բու-
շիւրի հետ նաւթի առեւտրի մասին :
Նոյն ընթացքին հետեւում է նաեւ
Եղը . Ծովանեանների գործարանը
որ նոր մեքենայներ բերել տուեր է
Եւրոպայի . մի ամիսէ ի վեր իր ար-
տահանութիւն կրկնապատկուեց է
համարեա : Միլիթեան գործարանա-
տէրը որի սնունդութիւն խորգախու-
թեան հետեւանք չէր , Մանթաշեա-
նից օգնութիւն գտնելով իր գործա-
րանը վերստին բաց պիտի անէ :»

Նոյն վրէժիւս կը հաղորդէ որ ե-
ւրեւրականութեան միջոցով երկին-
քէն անձրեւ բերելու արուեստական
հնարը վարձելու միտք կայ նաեւ
Ռուսաստանի մէջ , հարաւային նա-
հանգների դաշտերը ջրելու համար :

Կովկասեան Բարեգործական
ընկերութիւնը Պատկանեան բանա-
տեղէ (Գամառ-Քաթիլայի որդուն)
ամական 15 բուրլի նպատակով առ-
ընչել է որ իր ուսում չարունակէ :

ՆՈՒՐԱՆՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐԲԵՆԱՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ կը հրատա-
րակենք Ալանիաի նպատակու հա-
մար եղած հետեւեալ նախատու-
թիւններն .

Հափքուանի ընթերցարանի ան-
գամներէն 28 ֆրանգ , Թիւրքիայի վ-
րապետէն մի Հայէ 20 ֆրանգ , Կ-
Պօլսէն մի Հայէ 20 ֆրանգ , Ալգիլիանէն
մի հայրենատէր Հայէ 17 ֆրանգ և 80
տանթիւմ և Եգիպտոսէն մի անի 2 ֆը-
րանգ և 50 տանթիւմ :

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՆԵՐԸ

Երբեմն գաւառութեան համար
քննադատութիւններ կը լինին մեր Ազ-
գային Երեսփոխանական Ժողովի ան-
գամների խօսելուն , նիստակցին

Երբ որ պատրաստուեն գնալու . . .

Ասաց փաշան և ուրախացած որ Պո-
ղոս վարդապետի կողմը ձեռքը ան-
ցաւ , ձեռքերը շփելով աւելացրեց .

— Օ՛հ , Պողոս կարաբաշ . . . դու ինձ-
նից չես պոծիլ . . . տեսնենք էլ կարող
ես յոխորտալ իմ դէմ . . . :

Կարապետը ժպտեց և ասաց .

— Արդէն ամէն բանի փչացնողը նա
է . . . :

Այդ դէպքից մի քանի օր յետոյ , Պո-
ղոս վարդապետը և Մեղքոնը նստել էին
վանքի առաջնորդարանում , երբ կապիւր
ներս մտաւ և վարդապետին յանձնեց
փաշայի կողմից մի ծրար :

Պողոսը բաց արաւ ծրարը և հազիւ թէ
կարդացել էր , որ սաստիկ գունաթափ-
ւեց . ձեռքերը թուլացան , նստակը ցած
գցեց և միմոաց .

— Մասնուած . . . :

Մեղքոնը շտապեց բռնել նրան :

— Թող ինձ , պարոն Մեղքոն , ասաց
յուզուած վարդապետը . թող ինձ , այն-
քան լրբայել են մեր հայ-քիւրդերը որ
մասնութիւն են անում անվախ , այդ
բաւական չէ , չեն էլ վախենում իրենց
անունը յայտնելուց : Կարգա՛ նամակը :

Մեղքոնը վերցրեց նամակը . փաշայի

կողմից էր . նա գրում էր , որ Հափա-
գիւղի քահանայի օրդին լինելով օսման-
եան տէրութեան հաւատարիմ հպատակ-
ներից մէկը , յանձնել էր իրեն այն նա-
մակը , որով վարդապետը գրում էր քա-
հանային՝ զիմադրել փաշայի պահանջին .
«Շատ ցաւում եմ , աւելացնում էր
փաշան , որ Պատրիարքարանը ուղարկել
է մեզ այնպիսի մուրախտաններ , որոնք
փոխանակ տէրութեան շահին օգնելու ,
գործում են ժողովրդեան՝ տէրութեան
դէմ : Ցաւում եմ որ այս դէպքի մասին
ստիպուած եմ տեղեկագրել Բ. Դուսն» :

— Պոճանք , գոչեց վարդապետը :

— Ի՛նչ ցած անսպասելի է այդ Կարա-
պետը , գոչեց զգուսնօք Մեղքոնը . այդ-
պէս է արեւ , որովհետեւ երբ մեր գիւ-
ղում ամբար չկանէր , վերակացուն ինքն
էր լինելու և դրանով երկու կողմից էլ
չահելու էր :

— Ախտոս . . . մեւտոց վարդապետը ,
եթէ չա՛ն էլ չունենար , կանէր . . . այս-
պէս է այս երկրի մէջ . . . դա էլ հայ-
քիւրդերիցն է . . . :

Աւ ձեռքերը յուսահատութեամբ դա-
լարելով , ընկաւ օթոյն վրայ :

(Շարունակելի)

Վ. ՓԱՓԱԶԱՆՅ

Զին
տա-
հա-
ու-
ան-
ի վ.
կ.
սէն
80
Քը-

մար
Ա.Կ-
ան-
ցին

և առհասարակ նախի նկարագրի մասին : Քանի որ մարդիկ կը մխիթարուին ուրիշների դժբաղդուծիւններով, մենք ալ շատ չտխրեինք մեր մանուկ Երեմիովրդանուծեան վրայ ուրովհետեւ աւելի յառաջագէտ ազգերի Խորհրդարաններն ալ իրենց զըւարճացի կողմերն ունին :

Յլանական խորհրդարանի մէջ
առհասարակ կը տեսնուի որ շատ եւ
ոսկողուն երեսփոխանները կարգի բե-
րելու համար ո՛չ նախագահի ազդա-
րարութիւն , ո՛չ զանգակը կը բաւեն .
երեսփոխանական աթոռները կտու-
կեցած են բարապաններ որոնք այդ-
պիսի պարագայները մէջ պայտօն ու-
նին խազրոտ ե խիտ ձայներով կարգի
մտցունել ճառախօսը որ տակի չու-
տով կը հնազանդի այդ վարձկան ծա-
ռայներին քան որչափ ուշադրութիւն
չանէր խորհրդարանի նախագահին ,
Հանրապետութեան բարձրագոյն եւ-
րոգ պայտօնեայի հրաւերին :

Անգլիական Խորհրդարանի մէջ
աւելի հանդարտութիւն կը տիրէ. այն-
տեղ բուական է որ նախագահը եւ
ընտրութեանն անունը ձայնէ աւելով
«այս ինչ գաւառի Պատ. հրետութեան»
ահա վերջինս հանդարտած է . բայց
արդէն անգլիացի պատուարժան եւ
ընտրութեաններն իրենց ֆրանսացի
պաշտօնակիցներէ նման ճառախօսեա-
լին ընդմիջում անել, ազմուկ հանել
չեն սիրեր . ընդհակառակն մեծ մա-
սամբ իրենց դրասեղաններէ առջեւ
գլուխ ծռած . . . հանդիստ քուն կը
քաշին երբ ճառախօսը կարեւոր անձ
մը չէ կամ խնդիրը իրենց կարեւոր
չերեւիր :

Յունական խորհրդարանի անդամ
 ներքև ալ յոճախ արձակուրդ կունե-
 նան երբ յախարագապետը հիւանդ է
 կամ հարբուխ ունի և չկրնար ժողո-
 վին գալ . և որովհետեւ այդ երկրի
 մէջ ալ երեսփոխաններ տակաւին այն-
 չափ չեն վայելիր քաղաքական հասո-
 նութիւնով, պէտք կը լինի որ սպա-
 սին միշտ վարչապետի մը ներկայու-
 թեանն որ իրենց մտածել և որոշում
 ներ անել տայ : Բայց սակայն Յոյներ
 կրնան պարծիլ որ ամենէն ազատու-
 կան Սահմանադրութիւն մ'ունին,
 խորհրդարանագէտ կրկառաւարտին,
 Լայլին, Լայլին :

Երանքո-Պոչկար միջադէպը

Այստեղ կը գնենք համառօտութիւնն այն յիշատակադրին որ պուշկար կառավարութիւնն հազարդեց Ֆ. Դրան, ի պատասխանի նորա արած հարցումին :

Յիշատակագիրը կըսկի նախ Ա.
Ժանն Հափաի գործակալ Պր. Շա-
տուրնի տարիէ մ"ի վեր բռնած զիր-
քը , ինչպէս նաեւ պուկար արտաքին
գործերի նախարար Պր. Կրէքօֆի և
Փրանտական կառավարութեան գոր-
ծակալ Պր. Լանէլի միջեւ տեղի ունե-
ցած բանակցութիւններ երեւանի բե-
րելով : Այս մասին կը յիշէ թէ ինչ-
պէս Պր. Կրէքօֆ Պր. Լանէլի ուշա-
դրութիւնը կըկլն և կըկլն հրաւիրեր
է Պր. Շատուրնի ամեներեկ ընթաց-
քին վրայ և թէ անոր յայտներ է որ

և[թէ] Պր. Շատուրն շարունակէ սուտ լուրերը հրատարակել տալ Պոլկարիաի ներքին գործերի վերաբերութեամբ, իր վերջնական արտաքստմն պիտի ու լուչուի : Պր. Լանէլ այն առնն առարկած է եղեր որ այդ գիտօղութիւն գըրաւոր հաղորդուի իրեն, բայց նա խարարը կը խնդրէ իրմէն որ չանդէ գիտել տալով իրեն որ ֆրանսական գործակալութիւնը ցարդ պուլկար կառաւարութեան ծանուցադիրներին միշտ բերանացի պատասխանած և լծէ նոյն իսկ շատ անգամ ալ ոչինչ պառասխանած է գրաւոր գեկուցումներին : Հիտեապէս Պր. Կրէքֆ աղաչէր Պր. Լանէլին որ գործերի գըրութիւնը իւր կառաւարութեան հաղորդէ, ինչպէս նաեւ պուլկար կառաւարութեան որոշումը :

Յիշատակագիրը յեօոյ երկարօժեհն այն խնդիր կը քննէ թէ արդեօք կեցօյ դաշնադրութիւններ (գալիկ-թիւրքական կաշում) այս արտաքսումնով բռնաբարութեմ են . կը բացատրէ թէ այդ գաշնեքներ արտաքսումի խնդրի մասին ոչ մի բան կաշնարկին և թէ օսմանեան օրէնքներէ նայելով օտարականներ որոնք մասնաւի յանցանքների մէջ կկշնան , գատաստանական օրէնքի չեն ենթարկուիր . ոստիկանութիւնը կը կարգադրէ այդ կարգի դործեր : Պուլկարիան ամեն պարագայի մէջ արտաքսելու իրաւունքն ունի . այդ իրաւունք ամեն կառավարութիւն ալ ունի : Յիշել պէտք է թէ սոկէ առաջ ինքն ուսն հպատակներ և մի յոյն քաղաքացի ալ արտաքսեց նայն իսկ ուսն կառավարութեան խնդրանքով որին դժ տուին միւս կառավարութիւններն ալ : Նաեւ երկու Ֆրանսացի քաղաքացիներ ալ Պրնյը . Լէտէնլօպ և Մէրէն , նոյնպէս արտաքսուեցան և Ֆրանսաի դործակալը չմիջամտեց և ոչ ալ առաջուց իւրեն իմաց տրուեցաւ : Ընդունելով միջեւ իսկ թէ Պաշնադիրների համեմատ պէտք էր առաջուց իմաց տալ իրօղութիւններ ցոյց կուտան որ Պր. Շատուրնի մասին արգէն զեկոյց եղած էր Պր. Լանէլի և թէ սա պարտաւոր էր զինք ուղղելու միջոցներ ձեռք առնել որպէս զի վէճի տեղի չտար երկու կառավարութիւնների միջեւ : Անշուշտ չէր կրնար պահանջուիլ որ պուլկար կառավարութիւնն իր իշխանութեան հրաժարելով , Պր. Լանէլին հաղորդէր առաջուց արտաքսման հրամանագիրը , որով Պր. Շատուրն միջոց կուեննար իմանալու և հիւպատատարանը ապաւինելով գարձեալ ազատուելու :

Յիշատակագիրը ի վերջոյ յոյս կը
յայտնէ թէ Յրանտի հանրագիտա-
կան կառավարութիւնը իր արդարա-
ւոյս գլխաւոր փնտրելի համեմատ , պետի
հաճի որոշումը ետ առնել և գիւտնա-
գիտական յարաբերութիւններ վերա-
հաստատել :

Կ. Պօլսի անգղ. դեսպաննոշխոշն

Անգլիական թերթերը մեծ մասով Սբր Հէնրի Տրամընտ Վոլթին իբր ընտրելի ցոյց կուտան և, Պոլսի անգլիական դեսպանութեան և

Այս առթով հետեւեալ հետաքրքրական դէպքը կը պատմեն Սըր Հէնրիի մասին որ իբր թէ Պարսկաստան եղած առէն, այնտեղ բազդ գուշակոյ Պարսուհիի մ'այցելելով, բազդը գուշակէլ տալու ելած է և բազդագուշակը իր առջև երևք արծաթ փողեր դրելելով, իրեն կը պատուիրէ եղեր մէկ մէկ անգամ անոնցմէ մին ձեռքն առնել և իւրաքանչիւր անգամ ուսէ մէկ անձի մասին մտածել. առաջին արծաթի կտորը ձեռք առած առէն, Սըր Հէնրին մտածած կը լինի Պր. Պալ-լուրի վրայ (Խուրմնտաի փոխարքան), հմայն ազոր համար կըսէ որ մութիւր բերած անձը մեծ վէզիր պիտի լինի, իբրբարդ արծաթին ձեռքն առած առէն, լուս Ռամտուրի Չըրչիլ վրայ կը մտածէ, որի համար ալ պատասխան կ'առնէ թէ այդ անձ կըրծանուած արգէն (Լ. Չըրչիլ այժմ գուրս մընացած է նախարարութենէ). վերջապէս երրորդ արծաթ վերուցած առէն, կըսէ Սըր Հէնրին. իմ վրայ մտածեցի և գուշակոյն ըսաւ որ այժմ մտածած անձդ ալ է. Պուրի դեսպան պիտի լինի :

ՍՕՄԲԱԼԻԶՄ

ինչպէս յայտնի է, վերջին ժամանակները թէ՛ Եւրոպայում եւ թէ՛ Աւերիկայում սկսեցին լոյս տեսնել բազմաթիւ գրուածներ, որոնք նկարագրում են մարդկային հասարակութեան սպառնալից կազմակերպութիւնը, որը իբր թէ հիմնած կը լինի սոցիալիստական հիմունքներէ վրա: Այդ գրուածներէց ամենաաչը ընկնողն է՝ Բեկլաւի Անգլիացու գրուած «2000րդ տարում» վերնագրով, որը թարգմանելից եւ ռուսերէն լեզուով եւ ապօրինի հեղեղիտ» շարաթափեր թիտեարակներում: Այժմ սկսեցին երեւալ Եւրոպայում գրուածներ եւ հակառակ ուղղութեան, գրուածներ, որոնք ծագում են սոցիալիստներէ ցնորքները եւ ցոյց են տալիս նրանց գաղափարներէ անդորձնական, անիրազօրեղի եւ անհեթեթ լինելը: Այդ տեսակի գրուածներէց ամենից շատ իր լրա ուշադրութիւն դարձրեց գերմանական ազատամիտ կուսակցութեան պարագլուխ Էմէն Բիխտերի այս օրերս հրատարակած գրութիւնը «Socialdemokratische Zukunftsbilder» լեւնագրով: Չա մի շատ սրամիտ երգիծարանական պամֆլետ է սոցիալիստներէ ցնորքներէ դէմ: Բիխտերի գրեցիլը ահադին ազմուկ հանեց ոչ թէ միայն Գերմանիայում, բայց եւ ամբողջ Եւրոպայում եւ կարճ ժամանակում ծախելից 140,000 օրինակի քանակութեամբ: (Մշակ)

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ԵԼՄՏԱՅՈՅՑԸ

վերջացող տարիին մէջ Խորհր-
դարանը ժամանակ չունենալով 1892
տարւան ելնուացայցը քուէարկելու ,
որոշուեցաւ գէթ յանվար ամին ծախ-
քերն թողարկել մինչեւ որ ելնուա-
ցայցը քուէարկուի . այդ մէկ ամսուան
մէջ Ֆրանսական կառավարութեան
ծախքերն էն . ելնուական նախարա-
տութեան՝ 191 միլիոն , պատերազմա-

լան՝ 86 միլիոն, հանրային շինութեան՝ 44 միլիոն, ծովային՝ 17 միլիոն, հանրային կրթութեան՝ 18 միլիոն, փոստի և հեռագրական՝ 11 միլիոն, Ալեքսիի՝ 6 միլիոն, կրօնական գործերի՝ 3½ միլիոն, երկրագործութեան՝ 4 միլիոն, արդարութեան՝ 3 միլիոն, արտաքին գործերի՝ 645,000, Վաճառականութեան՝ 1 միլիոն, զեղարուեստի՝ 700,000 :

Այս թիւեր կըոր հաշուով դրամ
նք . փոքր թուանշաններ սրոնք մին-
եւ միաւորներ հաշուած են ելմտա-
յոյն մէջ , մէկ կողմ թողլով :

1852

Եգիպտոսի խոփիլը . Գահիրէէն
ը հեռադրեն յունվ. 7 թուով որ խը-
իվ թէգֆիգ վաշան թոքատապէ
տուելով մեռած է նոյն իրիկուն : Իբ
նա՛ ոչ մի վախօխաթիւն չըբերեք ե-
կպտական խնդրի ներկայ կացու-
թեանն . քանի որ իրապէս Անդլիա
լեները ունին իրենց ձեռք երկրին
թէ՛ արտաքին և թէ՛ ներքին վարչու-
թիւնը և խոփիլը անուանական մի իշ-
տան էր գրեթէ :

Իր յաջորդ նշանակումն է Սուլ-
խանէն՝ որդին Ապստան Պէյր :

— Էմիլ Լավլըն Գիլճխացի նշանա-
դր ընկերաբան և Յրանատախան տխու-
հմտի թղթատիկի անդամը նշխարէս
հռաժ է Էնթիլիւնդաւ :

ՍԹԱՆԼԻԻ ՄԱՍԻՆ

Շատերին ծանօթ է այս ավերիկ-
ան խաղարկուի անունը. գլխադրա-
կան գովեստներ լսած են իր անվե-
րավ թիան, ձեռնարկու ողիկ մասին
բով Ավերիկէի ներքին աշխարհներ
արտեղի վրայ կրցաւ հանել տալ. առ-
այն իր մասին աննպաստ տեղեկու-
իւններ ալ կըսէին գալ : Պէճիքաւ
աշուին Քոնիօ պորտոգ ուրիշ մի
անապարհորդ վիէննաի գիտական
կումբին մէջ իր ուղեւորութեան անց-
ները պատմելով, Սթանլիի մասին
իստ դիտողութիւններ արաւ . « Չու-
անալով մէկանդ իր ցուցած կորով,
ստու, չէ կարելի միեւնոյն ժամանակ
պարտաւել զինք այն բանի համար թէ
նք որ իբր թէ ստրկութիւնն ջնջելու
դաշուն ունէր, բնդհակառակն սեւ
անկամարգուններ ինքն ալ կը գնէր
ստոր անոր կընծայէր . Էւրոպացի
նկերներին հետ ալ ազէկ չէր վար-
եր . իր մի աւատիացի հետեւորդ-
երջին ծայր չքատրութեան մէջ թու-
ուց, մի արիշը իւր պատճառով ինք-
նորը խեղդեց : Երբ ես հանդիպեցայ
բնն, տեսայոր մարդազոհ մը տեսնե-
աւ փափաղին մէջ էր, որպէս զի յօդ-
ածի մը նիւթ կարենայ անել զայն :
Թանկի ծովեղերքը վերադարձած ժա-
նակ իր բոլոր պաշար ծովը թափեց
որպէս զի կարծիք տայ թէ ամենամեծ
ըկանքներ կրած է, թէ եւ 90 վառ-
ամներ քովը պահեց անոնցմէ յու-
աղիք շահը չկորսնցունելու համար :
Թանկի կաշխատէր կարելի եղածին
տի խեղացի Էւրոպացի մը չունենալ
ըով իբր ճամբու բնիկեր, որովհետեւ
նք այնքան անկիրթ էր որ կրնար

ձիծաղելի լինել այդպիսի ստորագրա-
ների առջև : »

ՄԱՐՈՐԵԻ ԽՆԴԻՐ

Մարոքի և Ալժիրի սահմանա-
գլխի վրայ արաբ ցեղերի մէջ ընդ-
հարումներ տեղի ունեցել են որոնք
Ֆրանսական ներկայացուցիչին առիթ
տուած են բողոքելու Մարոքի Սուլ-
թանին . այս միջադէպներ պատճառ
պիտի լինին արգելք զինուորական մի
միջամտութեան ալ .— Սթանուարտ կը
տարակուսի և այն միտք կը յայտնէ
թէ մարոքեան խնդրը զահալիժա-
բար լուծուող խնդիրներէն չէ . որով-
հետեւ , կրնէ անգլիական թերթը ,
Սպանիան վաղուց ի վեր Մարոքը ի-
րեն ժառանգութիւն համարած է .
թէեւ ինք կը վախճայ թէ Ֆրանսան
մէկ օրէն միւսը կրնայ իր գերիշխանու-
թիւն հաստատել Մարոքի վրայ . սա-
կայն Մարոք այնքան կարեւոր պա-
տաւ մ'է որ մէկ տէրութիւն չկրնար
տիրապետել առանց միւսի հաւանու-
թեան : Անշուշտ Ֆրանսան առաջին
առթիւ սահմանները ուղղութիւն մը
ձեռք պիտի բերէ , մի քանի տեղեր
խրաջանելով , բայց առայժմ Ֆրան-
սան թուաթի խնդրով զբաղուած է :
Գալով Անգլիայի , սա անտարբեր է
Մարոքի վիճակին , բաւական է որ
Թանճէրին ձեռք չգալունեն որ պէտք
է Անգլիայի բաժինը լինի : Յերաւի չը
կայ մէկ տէրութիւն որ Մարոքի չափ
յետադէմ վիճակի մէջ լինի . սակայն
ընդհանուր խաղաղութեան համար
լաւագոյն է առայժմ գործերի արդի
վիճակը պահպանել :

Խորամանկ Ալգիրոնի մեծագոյն
թերթերէն մին չափաւորութեան այս
գեղեցիկ խրատներ ուրիշ աղբերին
տուած առին , միւս կողմէ Թանճէրին
կը հեռագրուի թէ անգլիական զրա-
հաւոր մը արգէն եկած է Թանճէրի
առջև և կը կարծուի թէ մինչեւ իսկ
փոքրիկ մի նաւատորմ ալ ետեւէն
պիտի զրկուի , որպէս զի անգլիական
հպատակներն պաշտպանուին բնիկ-
ները թշնամութիւններէն որոնք այժմ
յուզման վիճակի մէջ կը գտնուին կա-
ռավարչի հարստահարութեան պատ-
ճառով :

Ֆրանսական կառավարութիւնն ալ
իւր կողմէ յունվար 5ին զրկեց «Քօզ-
մաօ» մարտանաւը Թանճէրի շուրերը .
սակայն Ֆրանսան թերթերը կառա-
վարութեան կը հրաւիրեն աւելի ար-
թուն մնալ , չլինի թէ Թանճէրն ալ
Եգիպտոսի բողոքին հանդիպի : Ար-
գէն անգլիական հիւպատոսը Թանճէ-
րի փաշան խնայուցած է որ ի հար-
կին եթէ փաշան չկարենայ քաղաքին
ապահովութիւնը երաշխաւորել , այն
ատեն ինք անգլիական նաւատորմեր
ցամաք պիտի հանէ իւր հայրենակեց-
նիւր պաշտպանելու համար :

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԳԻՐԳԵՐԻ

ՎԻՃԱԿԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ

Արմենիայի խմբագրատունն իր մօտ
ձախու գտնուած գիրքերէն մի վիճա-

կահանութիւն կազմած է որի ամեն
թիւերն ալ կը շահին որովհետեւ 1000
տոմսակ է և վիճակահանութեան դր-
ւած են 1000 օրինակ ընտիր գիրքեր ,
տետրակներ և պատկերներ զանազան
գիրերով (Ալիշանի , Բաֆֆիի , Ծերեն-
ցի , Միսնարեանցի , Գամառ-Քաթի-
պիի գործեր , Փորթուգալեան հրա-
տարակութիւններ և այլն , ամբողջը 55
տոմսակ , 100 ֆրանգնոցէն մինչեւ 15
սանթիմոյ) :

Վիճակահանութիւնը անպատճառ
պիտի կատարուի 1892 ապրիլ 19/1 մա-
յիսի կիրակի օրը , Մարտէլի , Արմենիա
լրագրի խմբագրատան մէջ : Նոյն օր
իւրաքանչիւր թուի շահածը պիտի
հրատարակուի իսկոյն Արմենիայի մէջ :

Ուզողը ազատ է իւր շահած գրքի
փոխարէն ստանալ մի ուրիշ գիրք որ
մեր խմբագրատան մէջ ծախու կը
գտնուի միեւնոյն գնով . իսկ եթէ իւր
ուզած գիրքը աւելի մեծ արժէք ու-
նենայ , տարբերութիւնը վճարելով
կրնայ ստանալ : Օրինակ . եթէ մէկը
շահած է Բաֆֆիի Դարաբաղի Աստ-
ղագետք որի գինն է 4 ֆր. 20 սանթիմ.,
բայց ինք կուզէ ունենալ Բաֆֆիի
Դաւիթ Բեկը որի գինն է 10 ֆրանք ,
տարբերութիւնն՝ այսինքն 5 ֆր. 80
սանթիմ միայն վճարելով կրնայ ստա-
նալ Դաւիթ Բեկը Դարաբաղի Աստղա-
գետին փոխանակ :

Իւրաքանչիւր տոմսակի գինն է
ՄԼԿ(4) ՅՐԱՆԻ : Կը ծախուի Մարտէլի,
Արմենիայի խմբագրատան մէջ . Մար-
տէլէն դուրս ալ կը զրկուի միեւնոյն
գնով , զրկելու փոստի ծախքը խմբա-
գրատունէն վճարուելով միայն թէ ե-
թէ 10 հատէն պակաս տոմսակ ուզուի,
իրեւ տպագրուած բան (imprimés)
բաց կը զրկուի փոստով . իսկ 10 հա-
տ կամ աւելի ուզուած ժամանակ , ապա-
հովագրուած նամակով կը զրկուի :

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՐԾԱՋՆՈՒՂԻ ՄԸ (Սպառած) :
Բ. ՀԱՅ ԳԻՐԿԱՅԻՆ »
Գ. ՍԱՂՄԱՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ »

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլղար աղբին իւր աղա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
գարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է) (1 ֆր. 10 սանթիմ.) 1 ֆր. 50 սանթիմ.
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՆԱՆԵՐԸ .— (Հայաս-
տանցիների պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիպական կերպով)
Դին (90 սանթիմ.) 1 ֆրանգ 20 սանթիմ.
Զ. ԳԱՄԵՍԻ ՔԱԹՈՒՊԱ — ԺՈՂՈՎԱԳԱՅՆ
ԸՆԹԵՑՈՒՄՆԵՐ յետ ալբոմէն աւարտե-
լան (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
գերջեւ գրած ազատաշունչ ընտիր ո-
րոշմանորներէն 3ը՝ առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են) : 50 հատը
2 ֆր. և 50 սանթիմ , հատը (5 սանթիմ.)
10 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆԳԸ ՏԱԶԿԱԶԱՆԱՍԱՆՈՒՄ.
(Սպառած)
Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-
ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց
գրայի աղբերի վրայ վիճակագրական
և ցեղորոշական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-

րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող ալ և ալ աղբերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Դին
50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո-
վին սպառած և միեւնոյն ժամանակ
շատերի հետաքրքրութեան առարկայ
գարձած լինելով , այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են ճաշարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) :
(1 ֆրանք) : 1 ֆր. 40 սանթիմ
Ժ. ՎԵԼԺ (Պուլղարի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլղարներն ինչպիսի մի-
ջոյնների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար) : (15 սանթիմ) 20 սանթիմ.
ԺԱ. ԹՈՒՄԱՐ ԲՈՅՈՒՄ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն
ինչպիսի միջոյնների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար) , (0,15սանթիմ)
,20 սանթիմ :

ԸՆԴԱՐՁԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

1892

Նահանջ թուականին

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցին Հայոց

Կ. ՊՈԼԻՍ

Տպագր. Պաշտատեան

Դինն է , Մարտէլէն դուրս զրկե-
լով , 75 սանթիմ . Մարտէլի մէջ 65
սանթիմ :

Օրացոյցէն զատ կը պարունակէ
նաեւ հետեւեալ վիճակագրական գի-
տելիքները .

Օսմանեան կայսրութիւն : Առադա-
նի կայսերական Պալատան : Նախա-
րարը Բ.Դրան : Մեծ պաշտօնատարը
մայրաքաղաքին : Հրամանատարը բա-
նակաց : Կուսակալը նահանգաց : Օս-
մանեան զեապանք և նուերակը յօտար
երկիրս : Դեսպանը և հիւպատոսը օ-
տար տէրութեանց ի Կ. Պոլիս : Հա-
յոգիի աստիճանաւորը և պաշտօնեայ
օսմանեան տէրութեան : Հայրապե-
տութիւն Հայոց : Առաջնորդութիւնը
ի Ռուսիա : Վանորայը և վանահայրը
ի Ռուսաստան : Աղբային Կեդրոնա-
կան Վարչութիւն ի Թիւրքիա : Պաշ-
տօնեայը Պատրիարքարանի : Դպրե-
վանք Պատր. Կ. Պոլսոյ յԱրմաշ Պատ-
րիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի Առաջ-
նորդութիւնը Թիւրքիոյ : Վանորայը
և վանահայրը ի Տաճկաստան : Եպիս-
կոպոստը Մայր Աթոռոյ , Կիլիկիոյ
Աթոռոյն և Ալթամուրայ Աթոռոյն :
Կաթողիկոսութիւն Կիլիկիոյ : Կաթո-
ղիկոսութիւն Ալթամուրայ : Հովուու-
թիւնը : Թաղորայը Կ. Պոլսոյ : Ար-
ևստապետական Ուսումնարան աղջ-
կանց Բերայի : Համադումար Թաղո-
րէից : Բարեգործական և կրթական
հաստատութիւնը : Պատրիարքանք և
Աղբայիտը : Բժշկիչ քաղաքական և
զինուորական : Փաստաբանք : Լրա-

դիրք : Հեռագրութիւնը Թուրքիոյ և
Միջազգային : Նիժ Միջազգային հե-
ռագր. : Միջազգային թղթատարու-
թիւնը : Յամաքային թղթատարու-
թիւն Ասիական Թուրքիոյ : Դրամը
գլխաւոր աղբաց : Հայաղբի աստիճա-
նաւորը և պաշտօնեայը ուսական
տէրութեան : Նոյն՝ պարսկական էմ-
րութեան : Աղբեր :

ՕՐԱՑՈՅՑ

1892

ՆԱՀԱՆՋ ԹՈՒՆԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Սեփականութիւն Ս. Փրկչի
Ազգային Հիւանդանոցին Հայոց

Տպագր. Պաշտատեան ի Կ. Պոլիս

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագրա-
տունը , 25 սանթիմ Մարտէլի մէջ , 30
սանթիմ Մարտէլէն դուրս , զրկելու
փոստի ծախքը խմբագրատունէն վը-
ճարուելով :

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծա-
խու կը գտնուին , ի միջի այլոց , և հե-
տեւեալ գիրքերն որոց գիներն նշա-
նակուած են , զրկելու փոստի ծախքն
ալ միտսին հաշուելով :

Ելիգի Ռեքլիս — Ռուսական Հայաս-
տան կամ Ուրաքսի աւազանը , Ուրմիա
իճ և Առաջաւոր Ասիա : Թարգմանեց
Միսրան : Վաղարշապատ 1891 :

Դին 1 ֆրանք
Քաջուրի Հ. Մ. — Աշխարհագրու-
թիւն հին և նոր Հայաստանեայց

2 ֆրանք 50 սանթիմ
Աբել Արքեպիսկոպոս Միսրաբեանց —
Պատմութիւն Ժողովոց Հայաստանեայց
եկեղեցւոյ հանդերձ կանոնադրու-
թեամբը . Վաղարշապատ 1874 .

,70 սանթիմ
Եգիկ քանակայ երգիկեանց — Դասա-
գիրք հայկական ձայնագրութեան հա-
յոց դպրոցների համար . Բ տպագրու-
թիւն . 2 ֆրանք 10 սանթիմ :

Վ. Փափագեանց — Խաթ-Սաբա (Հայ
բոշաների կեանքից) , 35 սանթիմ

Վ. Փափագեանց — Ճգնաւոր Եղօ
(Թիւրքահայերի կեանքից) , 35 սանթիմ
Շիրվանգատ — Դործակատարի ի-
շատակարանից (մի պատկեր վաճառա-
կանական կեանքից) և հրդեհ նաւթա-
գործարանում (Բագուի մշակերի
կեանքից) 1 ֆրանք :

ՏԻՍԻ Ա. Մ. ԲԺԵԿԵԱՆՆՑ

ՅԱՆՁՆԱԿԱՍՏ

Մարսիլիա , Պոլսո փողոց , բիւ 18

A. M. Pejischkiantz

rue Beauvau 18. Marseille

ՏՆՕՐԷՆ — ԽՄԲԵԳԻՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերից տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi et Papeterie
Allées de Meilhan, 44.